

Kayyûmiyet ve Esir Maddesi

Muazzam bir kâinata yaşıyoruz. Mikroplardan dev gezegenlere, katı ve yoğun maddelerden akışkan, şekilsiz ve latif maddelere kadar her tür mevcutla içiçeyiz. Şöyle bir etrafımızı gözlemlediğimizde çok farklı ve çok renkli nesnelere karşılaşırız. İnsanlar, taşlar ve çiçekler her birisinin farklı özellikleri var ve biz onları sabit zannederiz. “Dünkü ben işte bugünkü benim. Şu suladığım çiçeği dün sabah da sulamıştım” deriz. Nesnelere düzeyinde baktığımızda katı mı katı, sabit mi sabit bir kâinatla muhatap oluruz. Haksız da değilizdir, bunlar makro bir düzeydeki kâinat manzaralarıdır.

Ancak “büyük cisimler” düzeyinde başlattığımız bu yolculuğumuzu şöyle atom düzeyine inmek üzere devam ettirsek daha önce edindiğimiz tablodaki kimi şekillerin eridiğini, kimi renklerinse çekildiğini görürüz. Cisim düzeyinde taşla çiçek o kadar farklıysen, mesela atom düzeyinde aralarındaki o fark erimiş olur. Her ikisi de birleşir. Çünkü ikisi de atomlardan meydana gelmiştir. Cisimler düzeyinde rengarenk, irili ufaklı cisimlerden meydana gelen kâinat atom düzeyinde tuz-buz olur. Sanki bir çölde, kum tanecikleri arasındaymışız gibi olur. Suyun letafeti ile taşın katılığı atom düzeyinde eşitlenirler.

Ne var ki, atom bizim derinlere doğru sürecek olan yolculuğumuzun son durağını oluşturmaz. Mola vereceğimiz durağın adı “zerre”dir ve zerre de “cüz-i layetecezza” yani “parçalanamayan parçacık” olarak tanımlanır. Bilimin henüz atomu parçalamadığı dönemlerde İslam bilginleri dahil herkes atomun “cüz-ü layetecezza” yani en küçük parçacık olduğunu varsayıyordu. Ne ki, atom parçalandı. Atomun üstü kadar altının da dev bir alem olduğu, parçalanana parçalanana ardı arkası getirilemeyen partiküllerin tespit edilmesiyle ayan beyan oldu. Kısacası atom, kâinatın temel taşı (yapıtışı) yani tuğlası değildi. Çünkü atom, zerre değildi.

Atomaltı aleme indikçe artık kütle gittikçe zayıfladığına ve en küçük partiküllere ulaştığımızda ise Quantum fiziğinin anlattıklarına göre kütle ile hareket arasındaki ayrımın ortadan kalktığına şahit oluruz. Ağır şeylerin yavaş (hantal) hareket ediyor olması, hızın kütleden kayba neden olacağını haber verir. Yani hız sonsuza (c^2 =sonsuz) gittiğinde kütle ($m=0$) sıfıra gider. Ve kütlesi az olanın hızı fazla olacağına göre en küçük partikül (zerre) neredeyse hareketten ibaret kalır.

Atomaltı alemde zerreye ulaştığımızda artık bir hayli latif bir düzeydeyizdir. Her şey zerrelerin tahavvülatıyla çalkalanmaktadır. Tıpkı karıncalanan bir televizyon ekranı gibi kâinat, yokolmakla varolmak arasında gidip gelen zerrelerden oluşan bir ekrandır. Elektron tabancasının “sürekli” elektron yağmuru olmasa hiçbir görüntüyü sabit algılayamayız. Ama, yarısının aynı anda yok olduğunu da o süreklilikten dolayı fark edemeyiz. Kâinattaki zerreler, bir varedilir bir yok edilirler. Ve bu, “anlık” olur. Zerre düzeyinde her an yaratma ve yoketmeler yaşanır. Ancak biz bunu makro düzeyde pek algılayamayız.

Zerre maddi alemin son durağını oluşturur. Daha önce renk, şekil ve sınırlara sahip olan kâinat zerre düzeyine inildiğinde

o sınırlarından soyunmuş son durağını oluşturur. Daha önce renk, şekil ve sınırlara sahip olan kâinat, zerre düzeyine inildiğinde o sınırlarından soyunmuştur artık. Madde en latif formuna yaklaştırmıştır. Ve zerre düzeyinde müdahale cisim (nesne) düzeyinde müdahaleye oranla çok daha kolaydır. Nesne düzeyindeki mekanik zorluk ve mukavemet, zerre düzeyinde yoktur. Bu fark, dev bir tabelayı tersine çevirmekle karşılaştırılabilir. Dev, yekpare bir tabelayı kırmızı olan ön yüzünden mavi olan arka yüzüne çevirmek bir hayli güçtür. Ancak aynı büyüklükteki bir panoyu parçalara böldükten sonra (çeşitli törenlerde değişik manzaralar oluşturmak ya da yazılar yazmak üzere binlerce öğrencinin ellerindeki kareleri çevirmeleri gibi) bir düpano veya tripano gibi tersine çevirmek çok daha kolaydır. Tabela ne kadar çok küçük bölmeye (parçacığa) bölünürse müdahale o kadar başarılı ve aynı oranda da kolay olur. (Aslında televizyon ekranları elektron panolarıdır). Yani çevirme, elektron düzeyindedir. Kısacası tabelanın rengi benimle kaimdir diyenin, tabelaya en küçük bölmeleri düzeyinde nüfuz etmesi gerekir. Velhasıl pano, “dön” emrine en küçük düzeydeyken en hızlı itaat edebilir.¹ Sonsuz itaat, sonsuz alt düzeyde müdahaleyi gerektirir.

Her ne kadar zerre maddi alemin son durağını oluştursa da yolculuğun son durağını oluşturmaz. Bu arada zerreye kadarki yolculuğumuzda bize refakat eden modern bilim bundan sonrasına devam etmez. Materyalist bilimin son durağı zerredir. Ancak en alt düzeyi zerre olan maddeden sonra adına esir denilen esrarlı bir pasajla karşı karşıyayız. Zerreyi erittiğimiz zaman karşımıza esir çıkar. Peki nedir esir? Said Nursi, esirden zerrelere tarlası² diye sözeder. Yani her bir zerre, esir tarlasına atılan birer tohum gibi o tarlada çürümekte yada esir denilen suya atılan buz parçası gibi erimektedir. Adından da anlaşılacağı gibi esrarlı olan esir maddesine ilişkin en genel geçer kanaat onun bütün kâinatın özü olduğu, her şeyin esir hamurundan yoğrulduğu yönündedir.

Zerreden sonra “esir”, ondan da sonra “emir” gelmektedir. Ancak “emir”in anlaşılması onun zerreye geçiş yolu (pasajı) olan “esir”in anlaşılmasıyla mümkündür. Esir maddesinin varlığına yirminci yüzyılın başlarına kadar inanılıyordu. Ancak daha sonra modern bilim esir (ether) maddesini hepten defterden sildi. Esirin bilim tarafından sınırdışı edilmesinin öyküsü özetle şuydu: Her bir dalganın yayılmak için bir vasata (medium) ihtiyacı vardır. Su dalgaları su denilen vasatla yayılabilirlerdi. Ses dalgaları boşlukta değil hava denilen bir vasata ihtiyaç gösterirler. Ancak, sıra ışığa geldiğinde ise durum bir hayli ilginçti; dalgalar halinde yayılan ışık hem havada hem de “boşluk”ta yayılabilmektedir. Her dalganın bir vasata ihtiyaç duyması “boşluğu dolduran latif bir madde” olarak esiri gündeme getiriyordu. Ne ki, materyalist bilimin son durağı zerreydi ve bir sonraki durak olan esir maddesinin, -maddenin dışında kaldığı için- bilimin de dışında kalması gerekiyordu. Çare, esiri zerreye dönüştürmekti. Ve ışığın tanecik modeli bilimi esirin esaretinden kurtarmış oluyordu. Işığın hem dalga hem de tanecik modelleriyle açıklanmasının devekuşunun durumundan pek bir farkı yoktu. Sıra boşluğa geldiğinde ışık tanecik oluyordu. Böylelikle esir denilen vasattan kurtulunmuş oluyordu. Modelin adı olan (Wavicle, wave-particle) dalga-parçacık gerçekten de devekuşuna benziyordu. Tanecik esasen dalgaya göre çok daha maddiydi. (Acaba bilim bu yüzden mi taneciği tercih ediyordu?) Dahası taneciğin dalgaya göre çok daha fazla eli kolu bağlıydı. Tanecik sınırlı olup, sadece bir tarafa doğru gidebilirken dalga her tarafa yayılmaktaydı. Ve eğer vasat çok hatta sonsuz latif olursa (esir) o zaman dalga sürtünmenin (rezistansın) yokluğundan dolayı sonsuza kadar gidebilmekteydi. Esirin letafeti ile müdahale ve nüfuzun başarısının çok yakından ilişkileri vardı.³

Ancak bütün bilinmezliğine rağmen “emir”in anlaşılması büyük ölçüde “esir”in anlaşılmasına bağlıydı. Tüm bunların yanısıra, hava ve dalga bizim bildiğimiz esir kavramına tanecikten daha fazla yakındır. Işık da sestem daha hızlı ve daha nuranidir. Bu yüzden de daha latif bir vasatı gerektirmektedir. Boşluğu dolduran vasatın da aynı şekilde, mesela sesin vasatı olan havaya oranla çok daha latif olması gerekir. Ve esir boşluklar dahil, kâinatın her tarafını doldurmaktadır. Madde (zerre) ile emir arasındaki esir “kün” (ol) emrinin maddeye dönüşmesine evsahipliği yapar. Kısır bir benzetme olacak ama sabun köpüğüne bulaştırılmış olan bir elin bir tarafından üflerseniz (emir) elin öbür tarafından köpüklerin (madde) uçuştüğünü görürsünüz. Esirin konumu o yuvarlatılmış elin konumuna benzemektedir.

Bütün bu aşamalar daha latif olana doğru bir gidişin sonuçlarıdır. Ve kâinat bizi böylesi bir latif olanı bulmaya zorlamaktadır. Çünkü her yere hükmetme ancak -en maddi haliyle- zerre düzeyinde gerçekleşir; ağaç düzeyinde değil. Üstelik ağaç düzeyindeki müdahalede sebeplere ihtiyaç duyulur. Ama zerre düzeyindeki müdahalede sebepler eriyip yokolmuştur. Her şeyin O’nun kabza-i tasarrufunda olabilmesi için bir şeyin bir şeye engel olmaması gerekir. Minimum (en küçük) düzeydeki müdahalede esbap yoktur. Lakin, müdahale makro düzeylere yaklaştıkça mesela, ağaç düzeyine çıktıkça alt düzeyler “müstakilleşir”. Ve sebepler doğar. Tabiatı Allah’a verip çiçeği ona vermemek sebeplere hayat

vermektir. Kayyumiyet için zerrenin kabzasını elinde tutmak gerekir. Kayyumiyet galiba böyle anlaşılabilir. Çünkü gerçek dönüşümler en küçük düzeylerde (birimlerde) gerçekleşen dönüşümlerdir. Mesela, (diyelim ki en küçük birim olsunlar) insanların, kalplerini fethetmeden, devleti (diyelim ki tabiat gibi büyük bir birim olsun) dönüştürebiliyor olmak hem zordur hem de her şeyi (mesela, tek tek insanları) tasarrufu altında bulundurma sonucunu doğurmaz. Dolayısıyla kayyumiyet sürekli tahavvül halindeki zerrelere dizginini her zerrede ehadiyetini gösterenin eline vermeyi gerektirmektedir. Reel bir kayyumiyet için (sonsuz) nüfuz gerekir. Ve nihayet kuklası üzerinde en fazla tasarrufta bulunan kuklacı, kuklasını en fazla sayıda eklem noktasına bölüp oralarına iplerle müdahalede bulunan kuklacıdır.

Dipnotlar:

1. "...Ve o zerrat (zerreler), bütün esiriyle 'La İlahe İlla Hu' cevheresiyle ilan-ı tevhid eder. Çünkü, esirin besateti, sükunu, intizamla emr-i Halika sürat-i imtisali şöyle iktiza eder." Mesnevi-i Nuriye, s. 175.
2. Mesnevi-i Nuriye, s. 49.
3. Bkz. Sözler, s. 570; Sözler, 30. Söz, Tahavvülat-ı Zerrat, s. 513; Sözler, Hüve Nüktesi, s. 146.